

PRESENTACIÓ I ÍNDEX

1 ESTRUCTURA DE LA MEMÒRIA

Aquesta memòria compila els resultats obtinguts sobre l'estudi del DNA mitocondrial en quatre malalties humanes. El conjunt del treball que es presenta ha pretès, per una banda, caracteritzar el tipus d'alteració present al genoma mitocondrial de persones afectades per una malaltia mitocondrial "clàssica" i de familiars de les mateixes. D'altra banda, ha intentat determinar si existien defectes al DNA mitocondrial en altres malalties l'etiologia de les quals encara era desconeguda. Molt modestament, tracta d'aportar dades al món de la genètica molecular mitocondrial.

La Introducció presenta breument les característiques principals del mitocondri i dues de les seves funcions més notables, especialment en el context de malaltia (la fosforilació oxidativa i l'apoptosi). Segueix un apartat dedicat al DNA mitocondrial en el qual es descriu l'estructura bàsica d'aquesta doble cadena circular i els tipus de mutacions que s'hi ha trobat. També es descriuen les particularitats més importants de la genètica mitocondrial. A continuació l'apartat Mitocondri i Malaltia presenta una classificació de les malalties mitocondrials i una reflexió sobre la relació genotip/fenotip en les mateixes; a més es dóna una pinzellada molt ràpida de les més freqüents i de les connexions que existeixen entre el mitocondri i les malalties neurodegeneratives. Per últim, s'esmenten les eines actuals per a l'estudi i el diagnòstic d'aquestes malalties, i les estratègies utilitzades en el seu tractament. La Introducció conclou amb un capítol dedicat a les malalties estudiades durant aquesta tesi.

Segueixen els Objectius del treball realitzat durant aquesta tesi doctoral. Els resultats s'inclouen sota l'epígraf Resultats i Discussió on, darrera de cada article s'afegeixen alguns comentaris i consideracions específics de la malaltia analitzada per tal de facilitar el seguiment dels diferents temes. Immediatament després d'aquest apartat s'ofereix una Discussió General que tracta aspectes globals i en la qual es raona sobre el conjunt de resultats obtinguts. A continuació es presenten les Conclusions, les quals tracten de respondre d'una manera molt concisa els objectius plantejats inicialment.

La secció destinada als Material i Mètodes s'inclou al final de la memòria (abans de les Referències i després de les Conclusions) en forma d'un breu apèndix.

2 ÍNDEX

PRESENTACIÓ I ÍNDEX	1
1 ESTRUCTURA DE LA MEMÒRIA	3
2 ÍNDEX	4
3 ABREVIATURES	6
INTRODUCCIÓ	7
4 EL MITOCONDRI	9
Característiques principals	9
Respiració aeròbica	10
Apoptosi	12
5 DNA MITOCONDRIAL	14
El genoma mitocondrial	14
La genètica mitocondrial	15
Tipus de mutacions al mtDNA	17
6 MITOCONDRI I MALALTIA	18
Classificació de les malalties mitocondrials	18
Reordenaments	19
Mutacions puntuals	20
Observacions generals	21
Hi ha correlació genotip/fenotip en les malalties mitocondrials?	22
Malalties neurodegeneratives	24
L'envelliment i el paper dels radicals lliures	26
Eines per al diagnòstic i l'estudi de les malalties mitocondrials	27
Cíbrids transmitocondrials	29
Tractament de les malalties mitocondrials	31
Diagnòstic prenatal	32
7 MALALTIES ESTUDIADES	33
LHON	33
Mutacions al mtDNA	34
Funcionament de la CRM	36
Afectació del nervi òptic	37
Ambliopia alcohol–tabac (TAA)	37
Síndrome de Wolfram o DIDMOAD	38
Presentació clínica	38
El cervell a la WS	39
Genètica de la WS	39
Lipodistròfia associada a teràpia antivírica	42
Implicació mitocondrial en la LD-HIV	43
OBJECTIUS	45
8 OBJECTIUS	47

RESULTATS I DISCUSSIÓ	49
9 ARTICLE "ANÁLISIS DE 6 MUTACIONES LEBER EN 31 INDIVIDUOS CON ATROFIA ÓPTICA. ESTUDIO DE SU TRANSMISIÓN EN 5 FAMILIAS"	51
Addenda	53
Errata	54
10 ARTICLE "MITOCHONDRIAL DNA LHON MUTATIONS IN ALCOHOLIC PATIENTS DEVELOPING AMBLYOPIA"	55
Addenda	57
Errata	57
11 ARTICLE "PRESENCE OF A MAJOR <i>WFS1</i> MUTATION IN SPANISH WOLFRAM SYNDROME PEDIGREES"	59
Addenda	61
12 ARTICLE "RESPIRATORY CHAIN DYSFUNCTION ASSOCIATED WITH MULTIPLE MITOCHONDRIAL DNA DELETIONS IN ANTIRETROVIRAL THERAPY-RELATED LIPODYSTROPHY"	65
13 ARTICLE "MITOCHONDRIAL INVOLVEMENT IN ANTIRETROVIRAL THERAPY-RELATED LIPODYSTROPHY"	65
Addenda	67
DISCUSSIÓ GENERAL	71
14 CONSIDERACIONS ADDICIONALS	73
CONCLUSIONS	81
15 CONCLUSIONS	83
MATERIALS I MÈTODES	85
APÈNDIX	87
Comentaris previs	87
Procedència de les mostres	88
Esquema general dels mètodes emprats	88
Extracció de DNA	89
A partir de sang perifèrica	89
A partir de múscul, cervell o cultiu cel·lular	90
PCR normals	91
PCR llarga	93
Establiment de cultius cel·lulars	94
REFERÈNCIES	97
16 TREBALLS REFERENCIATS	99

3 ABREVIATURES

$\Delta\Psi_m$	potencial de membrana interna		materna
[Ca ²⁺]	concentració de calci	MIM	<i>Mendelian inheritance in man</i>
AA	alcohòlic ambliòpic	MNGIE	encefalomiopatia neurogastrointestinal mitocondrial
acetilCoA	acetilcoenzim A	MS	esclerosi múltiple
AD	malaltia d'Alzheimer	mtDNA	DNA mitocondrial
AIF	factor inductor d'apoptosi	MTP	porus de transició mitocondrial
ALS	esclerosi lateral amiotròfica	NAD⁺(H)	dinucleòtid d'adenina i nicotinamida, oxidat i reduït
ANA	alcohòlic no ambliòpic	NARP	neuropatia amb atàxia i retinopatia pigmentària
ANT	transportador de nucleòtids d'adenina	ND	subunitat de la NADH deshidrogenasa
Apaf-1	factor d'activació de la proteasa apoptòtica	nDNA	DNA nuclear
ATP	trifosfat d'adenosina	NLD-HIV	individu HIV-positiu que no presenta lipodistròfia
AZT	zidovudina	NNRTI	inhibidor no nucleòsid de la transcriptasa inversa
BrEt	bromur d'etidi	NRTI	anàleg de nucleòsids inhibidor de la transcriptasa inversa
c. IV	complex IV de la cadena respiratòria	OXPHOS	fosforilació oxidativa
CK	creatin quinasa	PCR	reacció en cadena de la polimerasa
CoQ	coenzim Q o ubiquinona	PEO	oftalmoplegia externa progressiva
COX	citocrom c oxidasa	PI	inhibidor de la proteasa
CRM	cadena respiratòria mitocondrial	RE	reticle endoplasmàtic
dNTP	desoxinucleòtid	RFLP	fragment de restricció de longitud polimòrfica
ddNTP	didesoxinucleòtid	ROS	espècie d'oxigen reactiu
DIDMOAD	síndrome de Wolfram	RRF	fibres vermelles desestructurades
FAD(H₂)	dinucleòtid de flavina i adenina, forma oxidada i forma reduïda	rRNA	RNA ribosòmic
FBI	<i>Federal Bureau of Investigation</i>	tRNA	RNA de transferència
GSH	glutatió reduït	SDH	succinat deshidrogenasa
HAART	teràpia antivírica altament activa	SNC	sistema nerviós central
HD	malaltia de Huntington	SSCP	polimorfisme de conformació de cadena senzilla
HIV	virus d'immunodeficiència humana	TAA	ambliopia alcohol-tabac
KSS	síndrome de Kearns-Sayre	T_h	temperatura d'hibridació
LD	lipodistròfia	Tk	timidina quinasa
LD-HIV	individu HIV-positiu que presenta lipodistròfia	TP	timidina fosforilasa
LHON	neuropatia òptica hereditària de Leber	WFS1	gen 1 per a la síndrome de Wolfram
MELAS	encefalopatia mitocondrial amb acidosi làctica i episodis similars a ictus	WS	síndrome de Wolfram
MERRF	epilèpsia mioclònica amb fibres vermell desestructurades		
MILS	síndrome de Leigh d'herència		

